

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Албена Керековска, д.м.

Катедра „Социална медицина и организация на здравеопазването“
Факултет по обществено здравеопазване
Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов” – Варна,

член на Научно жури съгласно Заповед № Р-109-174/23.04.2021г.
на Ректора на Медицински университет - Варна

Относно: Конкурс за заемане на академичната длъжност *“Доцент”* в област на висшето образование „7. Здравеопазване и спорт“, професионално направление „7.4. Обществено здраве“, по специалност *„Управление на общественото здраве”* за нуждите на УС „Рехабилитатор“, Медицински колеж – Варна към Медицински университет – Варна, публикуван в ДВ бр.17 от 26.02.2021г.

В обявения конкурс участва един кандидат – гл. ас. **Силвия Иванова Филкова, д.оз.** от УС „Рехабилитатор“ към Медицински колеж, Медицински университет – Варна.

Кандидатът е представил прецизно всички необходими документи за участие в конкурса, съответстващи на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за приложението му и Правилника за развитие на академичния състав на Медицински университет – Варна.

По Протокол №1 / 05.05.2021г. от проведено първо заседание на Научното жури съм определена да изготвя рецензия по процедурата за заемане на академичната длъжност „доцент“.

Кариерен профил на кандидата

Силвия Филкова завършва полувисшия медицински институт „Йорданка Филаретова“ в гр. София през 1992г. и придобива специалност „Рехабилитатор“. В периода 1995-2000г. тя се обучава в МУ – Варна и придобива магистърска степен по здравен мениджмънт през 2000г. Втора магистърска степен по „Рехабилитация, морелечение, уелнес и СПА“ получава също в МУ – Варна през 2016г.

През 2017г. кандидатката успешно защитава дисертационен труд на тема *„Профилактика на гръбначни изкривявания при деца в предучилищна възраст”* и придобива образователната и научна степен „доктор“ по научната специалност *„Управление на общественото здраве”* в МУ - Варна.

Професионалното развитие на Силвия Филкова започва през 1992г. като рехабилитатор в Университетската педиатрична болница – КРКЗ в гр. Баня. След това тя последователно работи като рехабилитатор в „КВЦССЗ“ ФБА – гр. Баня (1994г.), Авиотранспортна поликлиника към ТМИ – гр. София (1994 – 1998г.), Здравен център „Пулс“ – гр. Варна (1999 – 2004г.), ЕТ „Вю стил“ – гр. Варна (2004 – 2007г.) и АСМП д-р Николай Николов – гр. Варна (2007 – 2011г.).

Академичната си кариера стартира през 2012г. като асистент в УС „Рехабилитатор“ в Медицински колеж към МУ – Варна. През 2018г., след придобиване на ОНС „доктор“ тя печели конкурс и заема академичната длъжност „главен асистент“. От м. юли 2020г. е ръководител на учебен сектор „Рехабилитатор“ в Медицински колеж към МУ - Варна.

Силвия Филкова специализира в областта на мениджмънта на рекреацията, SPA и Wellness (2010-2011г.) и Йога флай (2014г.) в Центъра за продължаващо обучение към Икономически университет – Варна. Завършила е над 20 различни курса за следдипломна квалификация в страната и в чужбина, както специализирани в областта на заеманата професионална позиция, така и курсове, надграждащи педагогическата ѝ подготовка и развиващи умения за приложение на интерактивни методи на обучение. Това допълнително допринася за професионалното ѝ развитие и формирането ѝ като много добре подготвен, ангажиран и модерно мислещ професионалист, практик, експерт, преподавател и изследовател.

Гл. ас. Силвия Филкова участва в теоретичното и в практическото обучение на студентите от специалност „Рехабилитатор“ – провежда клинична учебна практика, лекции и упражнения по Кинезитерапия и Лечебен масаж. Активно участва в национални и международни научни форуми. Работи със студенти в съвместни научни разработки.

Активно се включва в инициативи на специалността и на Медицинския колеж.

Кандидатката участва в изпълнението на два изследователски проекта в областта на профилактиката и рехабилитацията на гръбначните изкривявания и ергономията на работната среда.

Гл. ас. Филкова членува в Асоциацията на физиотерапевтите в Р. България и Българското научно дружество по обществено здраве.

Тя използва свободно в професионалната си и научноизследователска дейност английски и руски език.

Обща характеристика на научноизследователската и научно-приложната дейност на кандидата

Приложените за участие в конкурса публикации и справки доказват качество и разпознаваемост на научната продукция на кандидата.

Гл. ас. Филкова кандидатства за конкурса с научно творчество, покриващо и по някои показатели надхвърлящо минималните наукометрични изисквания на МУ – Варна. За участие в конкурса са представени общо 17 научни труда – реални публикации, 14 от които участват като доказателствен материал в справката за изпълнение на минималните изисквания за заемане на АД „доцент“, съгл. ЗРАСРБ от 2018 г. Представят се и 3 броя публикации, извън доказателствения материал за изпълнение на минималните изисквания за заемане на АД „доцент“.

Представените за конкурса научни трудове са публикувани в периода 2013 – 2021г. и имат следното разпределение по видове:

- 1 дисертационен труд: „Профилактика на гръбначни изкривявания при деца в предучилищна възраст“, 2017г.;
- 1 монографичен (хабилитационен) труд - „Съвременният начин на живот и функционалните гръбначни изкривявания“, 2021г.;
- 3 публикации в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация;

- 9 публикации в списания с научно рецензиране, неререферирани в световноизвестни бази данни с научна информация;
- 3 публикации, извън доказателствения материал за изпълнение на минималните изисквания за заемане на АД „доцент“, публикувани в неререферирани списания с научно рецензиране.

Половината от приложените публикации (осем на брой, включително и хабилитационния труд) са публикувани на български език и осем са на чужд език – на английски – седем публикации и на руски - една.

Всички пълнотекстови публикации са коректно описани и приложени в пълен обем в електронен формат към материалите за конкурса.

В допълнение, кандидатката предоставя информация за още 14 пълнотекстови публикации, които не подлежат на рецензиране за настоящия конкурс (5 броя - свързани с дисертационния труд и 9 броя за участието ѝ в конкурса за главен асистент).

За добрата видимост на научната работа на кандидата допринася и активното ѝ участие в научни форуми. Предоставена е информация и доказателствен материал за 38 участия в научни форуми, 8 от които в чужбина и 11 с международно участие в България.

Доказан е личният принос в научните трудове на кандидатката, която е самостоятелен и първи автор на 7 (47%) от представените реални публикации в списания, втори автор е в 7 научни разработки, трети и пореден автор – в 1 статия.

Трудовете са публикувани в научни издания в чужбина и у нас, като: „*World Journal of Pharmacy and Pharmaceutical Sciences*“; „*Research in Kinesiology*“; „*Activities in Physical Education and Sport*“; „*Science Time*“; „*International Journal of Recent Advances in Mulidisciplinary Research*“; „Обща медицина“; „*Trakia Journal of Science*“; „Сестринско дело“; „Здравна икономика и мениджмънт“; „*Scripta Scientifica Salutis Publicae*“; „Варненски медицински форум“.

Научноизследователската дейност и научните приноси на гл. ас. Силвия Филкова са в областта на научната специалност на обявения конкурс. Те могат да бъдат групирани в следните тематични направления:

1. Промоция на здравето (публикации Г_7-1; Г_7-3; Г_8-4; Г_8-7; Г_8-8; извън минималните изисквания-2);
2. Профилактика на гръбначните изкривявания и ниски болки в кръста (публикации А_1; В_3; Г_8-1; Г_8-3; Г_8-5; Г_8-6);
3. Иновативни подходи в рекреацията и рехабилитацията (публикации Г_7-2; Г_8-2; Г_8-9; извън минималните изисквания -1 и 3).

Първото тематично направление в научните разработки на кандидата е насочено към **Промоцията на здраве** с фокус върху физическата активност на деца и юноши - методи за оценка, препоръки за оптимални нива и влияние върху здравето. Проучена е информираността на студенти от Медицински колеж - Варна относно факторите, влияещи върху здравословния начин на живот, като акцент е поставен върху двигателната активност. Изследвани са мненията и нагласите на родителите относно ролята на общопрактикуващите лекари при провеждане на профилактичните прегледи за неправилна поза и гръбначни деформации при децата. Проучено е нивото на двигателна активност при деца в предучилищна и ранна училищна възраст и степента на информираност на родителите

относно нормите за възрастта. Принос с приложен в практиката характер има разработването на препоръки за провеждане на здравнообразователни програми с акцент върху оптималните възрастови норми за физическа активност, насочени към родителите, с два основни модула - обучителен (с подкрепата на общопрактикуващи лекари и физиотерапевти) и мотивационен (с участието на психолози и психотерапевти).

Приносен характер има задълбоченият анализ на методите за оценка на физическата активност при децата и получените резултати, подчертаващи необходимостта от приложение на единна методика.

Принос с познавателен характер има направеният обзор на основните групи фактори, повишаващи риска от намалена физическа активност: демографски, социално-икономически, фактори на средата и поведенчески (културни) фактори.

Водещо направление в научноизследователската работа на гл. ас. Филкова е **Профилактиката на гръбначните изкривявания и ниски болки в кръста**. Тази тематика е застъпена в дисертационния труд, монографичния (хабилитационен) труд на кандидатката, както и в четири от приложените публикации. Направен е ретроспективен документален анализ на възникването и развитието на скрининговите програми за гръбначните изкривявания при децата в национален и в световен мащаб. На базата на систематичен преглед на научната литература и собствения практически опит на авторката са описани и обобщени, както утвърдени в практиката, така и иновативни методики за оценка и диагностика на функционалните и структурните гръбначни изкривявания. Проучена е информираността на родителите относно профилактиката на гръбначните изкривявания и са систематизирани съвременните възможности за подобряване на здравното възпитание.

Оригинален за страната приносен характер с практическа приложимост има разработената авторска методика за подобряване на позата и целенасоченото проучване на ефекта от упражнения със спортен хамак при деца в предучилищна възраст. Направена е оценка на позата и физическата издръжливост на деца в предучилищна възраст, посещаващи детско заведение. Оригинален е характерът на предложението от авторката алгоритъм за оценка на позата и модел за скрининг, приложим в училищата с препоръки за възраст според пола и конкретни тестове – разработен на база литературни източници, практически опит и изследователска работа с пациенти с гръбначни изкривявания.

Принос с практикоприложен характер имат разработените препоръки към деца и техните родители за ергономия на учебната среда при използване на електронни технологии, за подобряване на физическата активност и в подкрепа на профилактиката на гръбначните изкривявания.

Авторката обобщава и представя инструментариум от диагностични методи и съвременни рехабилитационни подходи за профилактика и лечение на гръбначни изкривявания и ниски болки в кръста.

Изследователски интерес за гл. ас. Филкова представляват **иновативните подходи в рекреацията и рехабилитацията** и възможностите за тяхното приложение и популяризиране.

Проучено е отношението на българските граждани в различни възрастови групи към алтернативните методи в медицината, както и тяхното приложение за профилактика и част от комплексното лечение.

Проучена е Рибанд терапията в комплексните рехабилитационни мероприятия, подходяща за приложение сред всички възрастови групи. Чрез анализ на литературни източници се доказва, че рекреацията създава възможности за превенция на здравето и оползотворяване на всички ресурси за развитие на здравния туризъм – природни, материални и човешки ресурси.

В това тематично направление също са отразени интересите и опитът на гл. ас. Филкова в областта на иновативната система Йога Флай (Yoga Fly). Оригинален е характерът на проучванията на нагласата за включване на иновативни спортни дейности при ученици с агресивно поведение. Изведено е въздействието на Yoga Fly системата за намаляване на риска от прояви на агресивно поведение - като антистрес подход, уравновесяващ процесите на възбудимост и задържане в нервната система. Оригинален принос с практическа приложимост има изследването върху оптимизирането на двигателните умения на децата, страдащи от аутизъм, чрез приложение на системата Yoga Fly в ежедневните им дейности. Установено е положително въздействие върху цялостното им развитие и в частност на мускулно скелетната система, моторните умения, двигателните способности и е установен категоричен родителски интерес към тази иновативна система.

Приемам научните приноси, посочени систематизирано в справката на кандидата. Те са коректно определени, отграничени по тематични направления и добре обосновани в приложените научни трудове. Научната продукция на гл. ас. Филкова демонстрира компетентност в изследваните области и отразява професионалната ѝ подготовка, практическия ѝ опит, нейната ерудиция, интереси и отдаденост в изследователските търсения.

Като обобщаваща характеристика на научните трудове подчертавам актуалността на разглежданата тематика, приносния характер и потенциала за практическа приложимост на научните резултати. Научните приноси са с познавателно, методологично и практико-приложно значение, както с потвърдителен, така и с оригинален характер.

Представени са доказателства за високото качество на публикациите и отражението им в българската и международната научна литература. Справката на МУ – Варна съдържа общо осем положителни цитирания – едно, от които в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация, пет – в монографии и колективни томове с научно рецензиране и две в нереперирани списания с научно рецензиране, което е показателно за актуалността на разглежданата тематика и разпознаваемостта на кандидата от научна общност.

Няма данни за публикации с Импакт фактор.

Представена е справка, издадена в уверение на това, че Силвия Филкова има регистрирани активни научни профили в Google Scholar, Research Gate, ORCID, Researcher ID и eLibrary.

Посочена е информация за участието на гл. ас. Филкова в два изследователски проекта – един към НСА в областта на профилактиката и рехабилитацията на неправилната стойка и гръбначните изкривявания при ученици и един по Фонд „Научни изследвания“ към ТУ-Варна, насочен към ергономията на работната среда с цел превенция на мускулно-скелетни смущения.

Кандидатката работи активно и подпомага научната дейност на студенти от Медицинския колеж - като ръководител на научните им изследвания и разработки. Участва в национални и международни научни форуми и работни групи в областта на обявения конкурс.

Оценка на монографичния труд

Кандидатката е представила рецензиран монографичен труд по научната специалност на обявения конкурс, идентифициран с международен стандартен номер ISBN, съгласно изискванията на Правилника за развитие на академичния състав на Медицински университет – Варна.

Монографията *„Съвременният начин на живот и функционалните гръбначни изкривявания“* е представена в обем от 182 стандартни страници, разпределени във предговор, пет глави, изводи, заключение и библиография. Книгописът съдържа 402 литературни източника, от които 43 на български и 359 на английски език. Съществена част от източници отразяват съвременните тенденции по изследвания проблем.

В книгата се представя световния опит в превенцията, профилактиката, диагностиката и лечението на функционалните и структурните гръбначни изкривявания – изключително актуален проблем при съвременния начин на живот.

Проследено е развитието на разбирането за гръбначните деформации от древността до наши дни. Детайлно е описана анатомичната характеристика на човешкия скелет и различните видове пози на човешкото тяло. Изведени са рисковите фактори за гръбначни деформации, произтичащи от съвременния начин на живот, като специален акцент е поставен върху факторите, които могат да бъдат коригирани. Представени са най-съвременните методи за диагностика на сколиоза, както и иновативни и утвърдени методики за корекция и лечение. Направен е обзор на съществуващите до момента практики за скрининг и профилактика в национален и в световен план. С голяма практическа стойност е представеният от автора модел от избрани скринингови тестове за гръбначни изкривявания, адаптирани за приложение в училищна среда. Предложени са препоръки за ергономия на позата и тялото за деца и напътствия за контрол от родители, както и комплекс от упражнения за профилактика на гръбначните изкривявания в домашна обстановка. Специално внимание е отделено на специфичните физиотерапевтични упражнения при сколиоза, като основен компонент от комплексната рехабилитационна програма за лечение и профилактика. Разгледана е ролята на ортезните средства в управлението на вече развило се заболяване. С голяма практическа стойност е представената препоръчителна програма от правила и упражнения за домашно приложение с цел корекция на неправилна поза при деца, които пребивават продължително време пред електронни устройства. Посочени са основните елементи на първичната профилактика и са дадени препоръки за конкретни профилактични мерки, насочени към намаляване на вероятността за развитие на сколиоза сред подрастващите.

Представения труд се характеризира с изключителна актуалност, цялостно обхващане на изследвания проблем, позоваване на съвременни източници и демонстрира много добра и актуална информираност и професионална компетентност на автора. Адресиран е към широк кръг от медицински специалисти и може да бъде ценно помагало с висока научна и практико-приложна стойност.

Оценка на учебно-преподавателската дейност на кандидата

Главен асистент Силвия Филкова има дългогодишна практика по специалността (над 25 години) и 9 години преподавателски стаж в УС „Рехабилитатор“ към Медицински колеж, МУ – Варна, с което напълно покрива нормативните изисквания за заемане на академичната длъжност „доцент“. Учебната ѝ натовареност е висока (средно 466 аудиторни часа годишно

през последните 5 години) и надхвърля значително изискуемия норматив за преподавателска заетост.

Учебно-преподавателската дейност на кандидатката е в сферата на нейната професионална подготовка и научни интереси. Тя провежда клинична практика и преподава две основни дисциплини от учебния план на специалност „Рехабилитатор“ - „Кинезитератия“ и „Лечебен масаж“, като води както лекционния курс, така и упражненията. Участва активно в разработването и актуализирането на учебната документация на тези дисциплини (учебни програми и др.), както и в подготовката на учебните материали по тях.

Гл. ас. Филкова е член на Програмния съвет на специалността и Програмния съвет на магистърската програма по „Рехабилитация, морелечение, уелнес и СПА“.

Участвала е като академичен наставник на студентите от специалност „Рехабилитатор“ в периода 2017 - 2021г. в рамките на два проекта за студентски практики.

Кандидатката е преминала специализирани квалификационни курсове към МУ – Варна, повишаващи педагогическата ѝ квалификация като преподавател, включително педагогика на академичното преподаване, интерактивни методи на обучение, работа с платформата за електронно обучение Blackboard”.

Съответствие с изискванията на МУ – Варна за заемане на академичната длъжност „доцент“

Представената справка показва, че гл. ас. Силвия Филкова покрива и надвишава в някои групи наукометричните изисквания за заемане на академичната длъжност „доцент“ съгласно Правилника за развитие на академичния състав на МУ – Варна (Таблица 1).

Таблица 1. Съответствие с наукометричните изисквания на МУ – Варна за заемане на академичната длъжност „доцент“

Групи показатели	Изискуем брой точки	Брой точки на база представените от кандидата доказателства
А	50	50
Б	-	-
В	100	100
Г	200	212,5
Д	50	85
Е	-	-

Лични впечатления от кандидата

Личните ми впечатления от гл. ас. Силвия Филкова я характеризират като целенасочен, последователен, работоспособен, подготвен, добросъвестен и отговорен професионалист, преподавател и изследовател.

Тя притежава богат практически опит в областта на рехабилитационните грижи и е утвърден и уважаван преподавател и колега.

Заклучение

Кандидатът за участие в настоящия конкурс напълно покрива изискванията на Закона за развитие на академичния състав на Република България, Правилника за приложението му и Правилника за развитие на академичния състав на Медицински университет – Варна за заемане на академичната длъжност „доцент“.

Гл. ас. Филкова е изградила подходящ кариерен профил с подчертан стремеж за развитие и потенциал по-нататъшна интензивна дейност. Тя има много добър професионален опит и е утвърден преподавател в областта на рехабилитационните грижи. Кандидатката предоставя актуална, стойностна и достатъчна по обем научна продукция с новаторски идеи и потенциал за практическа приложимост.

Цялостната оценка на професионалното развитие, учебно-преподавателската активност, работата със студенти и млади изследователи, научните изяви и принос, изграденият авторитет и признание на кандидата ми дават основание да дам положително становище и убедено да предложа на членовете на Научното жури да изберат гл. ас. Силвия Иванова Филкова, доктор за академичната длъжност „Доцент“ в област на висшето образование „7. Здравеопазване и спорт“, професионално направление „7.4. Обществено здраве“, по специалност „Управление на общественото здраве“ за нуждите на УС „Рехабилитатор“ към Медицинския колеж при Медицински университет - Варна.

04.06.2021 г.

Гр. Варна

Член на Научното жури:



/Проф. д-р Албена Керекowska, д.м./